

Škola demokratskog rukovođenja

Bilten demokratskog rukovođenja

Elektronsko izdanje ♦ Izlazi kvartalno ♦ Broj 3 ♦ Januar 2015. godine

Nova godina u znaku alumnista

Poštovani/e,

Pred vama je treći broj Biltena demokratskog rukovođenja iz kog možete saznati šta pišu naši alumnisti, tačnije, kako gledaju na aktuelne teme: uticaj politike na obrazovni sistem, povjerenje u sudstvo ili njegov odnos sa medijima, sloboda i kontrola medija u Crnoj Gori, pa sve do značaja empatije za savremeno crnogorsko društvo.

Kao i svaka tri mjeseca na nešto više od desetak strana, naši alumnisti imaju šansu da ukažu na goruće probleme sa kojima se naše društvo i država suočavaju. Oni su bili ti koji su, po sopstvenom izboru, uperili prst na anomalije, bili kritični, dali konstruktivne predloge ali i pohvalili pozitivne primjere i pomake koje su prepoznali u našem okruženju.

Škola demokratskog rukovođenja će i u toku nove 2015. godine, fokus svog djelovanja i rada usmeriti ka alumnistima. Sve aktivnosti koje budemo organizovali u okviru Škole, biće osmišljene i realizovane upravo u skladu sa njihovim potrebama i očekivanjima.

Naravno, i mi imamo velika očekivanja od svih vas koji ste u proteklih 12 godina imali priliku da budete dio naše Škole. Na to vas obavezuje stečeno znanje i iskustvo koje možete pretočiti na stranicama našeg Biltena i podijeliti sa onima kojima te informacije trebaju. Očekujemo da ukažete na oblasti društvenog djelovanja, koja nijesu u fokusu javnosti, gdje se ne čini dovoljno i neophodno, a trebalo bi.

Sve vaše akcije, inicijative ili promjene koje unapređuju crnogorsko društvo imaju sigurnog partnera u Školi demokratskog rukovođenja i timu Građanske alijanse. Od vaših sugestija zavisi kako i koliko vam možemo pomoći. Vi dobro poznajete našu misiju i znate da zajedno možemo mnogo više.

Čekamo na vas.

Sanja Rašović,
koordinatorka Škole
demokratskog rukovođenja

SADRŽAJ

Igor Gaon

Bez suočavanja sa prošlošću nema
iskrene saradnje regiona.....2

doc dr Branka Bošnjak

Politika u školskim klupama3

Nada Drobnjak

Zakon o rodnoj ravnopravnosti u praksi4

Mirko Stanić

Empatija u savremenom crnogorskom društvu5

Ana Radusinović

Da li su djela glasni od riječi6

Nevenka Ćirović

Mediji pod i van kontrole.....7

Milivoje Krivokapić

Sudovi i mediji – saradnici ili protivnici8

Zoran Vujičić

Sudovima se manje vjeruje9

Jasna Sekulović

Svijest o održivom korišćenju
energije ujedinila region10

Marija Vuksanović

Crna Gora mora stvoriti
održive mehanizme za prihvatanje azilanata11

Vijesti iz ŠDR12

Stavovi autora objavljeni u Biltenu nijesu nužno i stavovi Škole demokratskog rukovođenja

INTERVJU

IGOR GAON

Direktor političke škole BiH, Član Akademskog Savjeta ŠDR-a
igor.gaon@numericable.fr

Bez suočavanja sa prošlošću nema iskrene saradnje regiona

♦ *Koliko je za budućnost važna regionalna saradnja?*

Jasno je da je regionalna saradnja veoma bitna. Kada govorimo o tome primjetno je da se zemlje bivše Jugoslavije vraćaju jedna drugoj, tačnije najviše smo orijentirani jedni na druge. To je normalno i toliko svakodnevno. Kroz aktuelne politike je vidljivo da postoji stalna orijentacija zemalja bivše YU, manje više čak i Slovenije, da zajedno opet i rade i sarađuju, i ekonomski, politički i kulturno. Ne postoji razlog da se i političke škole ponašaju drugačije jer su škole dio te priče. Regionalna saradnja je veoma značajna ali moram istaći da ona mora biti bazirana na uzajamnom poštovanju, poznavanju i prepoznavanju jedni drugih. Ne može jedna škola biti superiornija od druge i pozicionirana na taj način. Ako govorimo o regionalnoj saradnji ona mora biti ekvivalentna i na jednakoj razini za sve.

♦ *Da li je suočavanje sa prošlošću uslov pomirenja među državama i uslov za buduću saradnju?*

Suočavanje sa prošlošću je veoma bitno ali je dug proces. Ne možemo očekivati da se to brzo završi. Evo poslije 20 godina postoji cijeli niz otvorenih pitanja jer neki još neće da se suoče sa stvarnošću i time što se dešavalo u prošlosti. Ne govorim o tome ko je kriv. Krivica je negdje u vazduhu. Kako prihvatiti to što nam se desilo i kako smo se odnosili jedni prema drugima - to je ono na čemu treba raditi. Dok to ne postignemo, regionalna saradnja neće biti iskrena. A koliko će vre-

Političke škole mogu puno doprinijeti regionalnoj saradnji. One okupljaju mlade političare od kojih se očekuje da otvoreno pričaju o sebi i o tome što se desilo u prošlosti - to je korak naprijed.

mena uzeti to je veliko pitanje. I nakon 20 godina kad otvorimo novine vidimo da su neka pitanja i dalje otvorena. Neću da ulazim u neke bolne stvari ali to je nešto što stoji pred nama. Političke škole mogu puno uraditi na tome, mladi političari moraju krenuti da otvoreno pričaju o sebi i o tome što se desilo - onda će to biti korak naprijed.

Sanja Rašović

Evropa voli Crnu Goru jer je dobar učenik

♦ *Gdje su zemlje bivše Jugoslavije iz perspektive EU? Gdje je Crna Gora a gdje je BiH?*

Kada govorimo o zemljama bivše Jugoslavije dvije su već dio EU. Kako sada vidimo, priča o proširenju neće ići tako lako. Moraju se postići evropski standardi kada je u pitanju ekonomija, zaštita ljudskih prava i slično. Crna Gora je mnogo jednostavnija nego BiH. Naš ustav je komplikovan i koliko će vremena trebati da bi se on modificirao ili ne, veliko je i ozbiljno pitanje. Naš Parlament, njegova struktura, je isto komplikovana. Damoklov mač nam visi nad glavom a to je slučaj Sejdin- Finci.

Crna Gora je, sa druge strana, mala, na neki način jednostavna, sa malim brojem stanovnika. Kada su u pitanju preporuke EU, a i kada je u pitanju zakonska regulativa, često se čini da je to copy/paste, što nije tako loše. Zašto gubiti vrijeme i otkrivati toplu vodu? Nekada se i neke jezičke ispravke ne naprave pa se u zakonima nađe neki drugi jezik umjesto crnogorskog. A u Parlamentu svi dižu ruke, nema problema.

Evropska Unija voli Crnu Goru jer je dobar učenik i radi sve što se od nje očekuje. A onda dođe pitanje implementacije. To pitanje implementacije je problem i u BiH. Neću reći da je isto kao u Crnoj Gori jer je CG napravila veliki korak naprijed. I vjerovatno će svi procesi u Crnoj Gori ići mnogo brže nego u Bosni i Hercegovini. Može se desiti, nisam optimista, da će BiH od svih zemalja bivše Jugoslavije, biti posljednja koja će ući u EU. No, to je izazov za sve nas. Ne može se graditi budućnost na uštrb nekoga drugog, moramo poštovati svog partnera, svog komšiju...

doc dr **BRANKA BOŠNJAK**
poslanica DF-a u Skupštini Crne Gore
brankapzp@gmail.com

Politika u školskim klupama

Obrazovanje u Crnoj Gori je urušeno, devastirano, politizovano a nažalost i korumpirano. To je očigledna pojava, od vrtića do univerziteta. Partijski kadrovi se zapošljavaju bez ikakvih kriterijuma, maltene, bez ikakvih provjera sposobnosti. Partijska knjižica neke od vladajućih partija odavno je jedini vid preporuke za posao vaspitača, učitelja nastavnika, profesora.

No ipak, treba priznati čast izuzecima koji se trude da održe nivo i dostojanstvo profesije iako su se škole pretvorile u mjesto agitpropa. Sjetite se samo podmladaka DPS, koji je zloupotrijebio mališane iz vrtića u Golubovcima slikajući se sa njima sa istaknutom partijskom zastavom, kao i promotivnog skupa Filipa Vujanovića u osnovnoj školi u Spužu gdje je sugerisano djeci da dođu sa roditeljima.

Da je nastavni kadar pod stalnim pritiskom, ukazuje i standardizovani fond časova kao i njihova norma. Naime, sa punom normom nastavni kadar ima odgovarajuću platu. Međutim, taj puni fond se uskraćuje nekontrolisanim zapošljavanjem glasača DPS-a, pa se fond umanjuje. Novozapošljeni nisu nikada primljeni na neodređeno, već na određeno vrijeme i svake godine im se prijeti fondom, dok ostali ne mogu da ostvare pravo na punu platu. U cijeloj toj priči i prebacivanju lopte sa jednih na druge, umjesto da se postavi pitanje odgovornosti, svi zapadaju u istovjetnu apatiju koja rezultira katastrofalnim učinkom đaka i studenata na međunarodnim testovima.

Crna Gora iz godine u godinu nazaduje, ali to nikoga ne zabrinjava. Prinučeni smo da arčimo naš najvrjedniji potencijal, a to su ljudi. Apatijom doslovno trošimo budućnost naše djece. Jer uzalud nam sva naša bogatstva ako nemamo ljude koji umiju da ih iskoriste, a svjesni smo da je sistem obrazovanja stub svakvog iole zdravog društva - srećnog društva koje zna kako da iskoristi svoj potencijal. Postoje zemlje koje i pored toga sto su bogate naftom i rudnim bogatstvima žive u siromaštvu, dok pojedine

Gvozdena čizma nove rektorke

Disciplina na Univerzitetu je pod gvozdenom čizmom nove rektorke, ali bez obzira na težak i obeshrabrujući položaj, naznake pobuna od samih studenata i njihovih profesora ipak postoje, što daje makar neku nadu da se društvo polako budi iz dubokog sna.

zemlje uprkos činjenici da nemaju ništa od navedenog, imaju sposobne ljude koji koriste najbolje od raspoloživog.

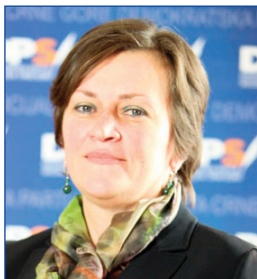
Mi moramo da se borimo da ozdravimo društvo. Obrazovanje ne napreduje uvođenjem tablet računara, već prije svega posvećenošću nastavnog kadra djeci, sto često izostaje, a razlog tome je pritisak i ucjene kojima su izloženi. Zbog atmosfere u kojoj je zaposleni u konstantnom strahu za svoj posao, egzistenciju, teško možemo očekivati da on da svoj puni doprinos kao vaspitač, nastavnik, profesor.

Mjesto direktora podrazumijeva dekret ministra, pa su na tim pozicijama isključivo u ulozi partijskih aparata. Vlast ne dozvoljava izmjenu zakona u tom dijelu, zato što je ogromna armija onih kojih na ovaj način kupuju i ucjenjuju. To je jedno od najjačih oružja za sakupljanje glasova a nažalost i direktan udar na sistem obrazovanja. Vrlo je opasno po zdravlje jednog društva kad se politika uvuče među školske klupe.

Boje se sindroma „cetinjska gimnazija“ zato im treba lojalnost i puna kontrola da ne bi došlo do „talasanja“, pa se zato ne dopušta niti jedna mogućnost dovođenja stručnih ljudi koji stvarno zaslužuju te pozicije.

Apelujem da ne dozvolimo da se politika useli u školske klupe, jer nam ne trebaju u školama partijski aparati već stručni i sposobni ljudi koji su spremni da rade za opšte dobro i da mijenjaju društvo na bolje. U protivnom, slijedi nam urušavanje svih vrijednosti koje vode u siguran društveni sunovrat.

NADA DROBNJAK

Poslanica DPS-a u Skupštini Crne Gore
nada.drobnyak@skupstina.me

Zakon o rodnoj ravnopravnosti u praksi

Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore je dva puta (2010. i 2013. godine) realizovao istraživanje o poznavanju i primjeni Zakona o rodonoj ravnopravnosti u crnogorskim institucijama a u cilju sistematskog i cjelovitog praćenja primjene zakonskih rješenja u praksi. Praćenje primjene zakona važno je iz više razloga, ali je možda jedan od važnijih taj što se pokazuje da nije dovoljno samo donijeti zakon i njime regulisati određenu oblast, već prije svega treba primijeniti zakonska rješenja u praksi.

Istraživački rad je imao namjeru da se kroz intervjue sagledaju obaviještenost i saznanja učesnika/ca u istraživanju o normativnoj uređenosti rodne ravnopravnosti i aktivnostima države i njihovih institucija po tim pitanjima. Drugo istraživanje obavljeno je u 68 institucija i intervjuisano je 266 osoba.

Rezultati su pokazali da se Zakon o rodnoj ravnopravnosti ne primenjuje u institucijama onako kako je zakonodavac propisao. I pored toga preko 78 odsto ispitanika/ca u istraživanju na pitanje: „Po Vašem mišljenju, da li se na pravi način i potpuno primenjuje Zakon o rodnoj ravnopravnosti?“, odgovorilo je da se Zakon primenjuje na pravi način i potpuno. Samo je 15 odsto sagovornika/ca tvrdilo da se Zakon ne primenjuje u potpunosti i na pravi način, a njih nešto preko šest odsto je odgovorilo da ne zna.

Kada se uporede nalazi dva istraživanja, sa distancom od tri godine, zapažen je napredak. Značajna većina učesnika/ca (87 procenata) u ovom drugom istraživanju ima saznanja da se država bavila pitanjem rodne ravnopravnosti i da je usvojila dokumenta kojima je normativno uredila ovu materiju. U odnosu na prvo istraživanje, za 14 odsto se povećao broj sagovornika/ca koji imaju saznanja o ovim normativnim aktivnostima države. Za 23 odsto se povećao broj intervjuisanih koji su nabrojali bar jedan dokument, za 9 odsto je više onih koji su nabrojali dva dokumenta i za isto toliko se povećao broj sagovornika/ca koji su naveli tri dokumenta. Zakon o rodnoj ravnopravnosti je najprepoznatljiviji dokument kojim je država uredila pitanja rodne ravnopravnosti (53%), slijede akcioni planovi i strategije (23%), Ustav (9%)... Ipak, upozoravajući je podatak da svaka treća intervjuisana

osoba 2013.godine nije mogla da navede ni jedan dokument koji normativno uređuje rodnu ravnopravnost.

Iako je od svih dokumenata kojima je država uredila pitanja rodne ravnopravnosti, najprepoznatljiviji Zakon o rodnoj ravnopravnosti, od ukupnog broja učesnika/ca u istraživanju 41% nijesu mogli da navedu ni jedno postupanje koje Zakon smatra diskriminacijom, što je za 8% manje nego 2010. godine. Zakon je propisao obavezu da se u institucijama vrjednuje uticaj odluka na položaj žena i muškaraca, ali su samo 48% učesnika/ca u prvom i 49% u drugom istraživanju potvrdilo da se u njihovoj instituciji to i čini. Još manje sagovornika/ca u oba istraživanja potvrdili su da se to čini u svim fazama donošenja odluka (planiranja, usvajanja i sprovođenja).

Dobijeni rezultati istraživanja pokazuju da i dalje većina sagovornika/ca u institucijama ima samo načelna saznanja o Zakonu o rodnoj ravnopravnosti i Planu aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti, te da je neophodno kontinuirano organizovati obuke zaposlenih u institucijama na ovu temu.

MIRKO STANIĆ

Portparol SDP-a

mirko_stanic@yahoo.com

Empatija u savremenom crnogorskom društvu

Uvijek kad pomislimo da je dno bilizu, vidimo da može i malo niže. Jednako kao i što se dešava da sami sebe i okolinu iznenadimo dobrim kad se to najmanje od nas očekuje. U ovih par redaka ću se dotaći teme koja je na margini društva u Crnoj Gori, čini mi se ne bez razloga. Društvo u kojem se ne usađuju vrline čovjekoljublja od malih nogu, u kojem se ne gleda kako da se pomogne komšiji, prijatelju ili potpunom neznancu na kraju završi u kaljuzi pinkoidnih rialiti šou emisija u kojima se simulira empatija prema “petominutnim selebrijima”.

Da krenem od razloga zbog kojeg smatram da je empatije u prošlosti u Crnoj Gori bilo puno više. Plemensko i bratstveničko društvo je bilo sazdan na brizi o “nejači”, starima, bolesnima. Običaj poput lapota su bili nezamislivi u Staroj Crnoj Gori, postojao je svojevrsni sistem međugeneracijske solidarnosti koji je omogućavao prilično lagodnu starost ili nesmetano odrastanje. U sredini tog društva je bila zajednička aktivnost, češće privredna nego vojna, iako nam sa ove distance ne izgleda tako. Običaji poput mobe, zajedničkog rada pri sakupljanju sijena, voća ili povrća, zajednička izgradnja kuća, “stanova” ili pravljenje sistema za navodnjavanje su bili običajno pravilo u kojem je bilo skoro nemoguće neučestovati. Takođe, područja za izlovljavanje ribe ili zasadi voća su često bili javno dobro kojim su se mogli poslužiti svi iz određenog bratstva ili plemena. Iz drugih vjerovatno nijesu, ali je to za neku drugačiju temu.

U socijalističnom društvu je zajednički rad u polju zamijenio zajednički rad u fabrikama. Rad “na traci” je bio idealan za socijalizovanje i izgradnju društvenih veza između svih činilaca. Zborove punoljetnih muškaraca iz prethodnog perioda su zamijenili samoupravni savjeti koji su otprilike vodili kompaniju. Iz društva koje je kapitalističko je malo teže razumjeti da su radnici Gornjeg lbra, Radoja Dakića ili Željezare sami upravljali svojim fabrikama, i to koliko vidimo sa ove distance, dosta uspješno. Zajednički rad je stvarao neraskidive veze, društvo proizvođača u kojem su svi učestovali u kreiranju nečeg što su osjećali i svojim i kolektivnim. Po izlasku već mašine sa trake Oboda svaki od 4.500 radnika je s ponosom mogao reći “ovo sam ja napravio”. Te veze su značile i solidarnost kao osnov ponašanja. Od plaćanja ekskurzija za učenike, finansiranja sportskih kolektiva preko izgradnje stanova za svoje radnike. To zajedništvo proizvođača koji su imali po dva kanala “državne” televizije je kreiralo i prilično sličan nivo informisanja i interesovanja. Danas je teško zamisliti pet ljudi kako komentarišu neki TV

događaj od sinoć, vjerovatno zato što je svih pet gledalo nešto drugo u odnosu na ostale.

Te veze su postajale i jak motivirajući faktor, oslonac u teškim momentima, pokretač drugih altruističkih i humanitarnih aktivnosti poput dobrovoljnog davanja krvi, folklornih ili sportskih društava.

Danas je Crna Gora društvo potrošača u kojem se prema stvarima odnosimo definišiću ih u odnosu na nas, to jest na lično vlasništvo. Tako u prodavnici kupujemo “moje” pantalone ili “moj” telefon. Od društva proizvođača koji su složno gradili, smo postali društvo potrošača koji imaju vrlo malo zajedničkog. Danas se zajedničke akcije humanitarnog karaktera organizuju češće iz marketinških i PR razloga nego iz želje da se stvarno nekomе pomogne. Sistem odnosa prema okolini je postao sve više individualistički, a sve manje kolektivistički. Prije deceniju je u mojoj ulici na Cetinju bilo nezamislivo da neko sam ubacuje drva. Danas je to ili mukotrpan dugotrajan rad jedinke ili se prosto plati nekom neznancu koji na taj način prehranjuje porodicu. Danas imamo “selfi” generaciju zaljubljenih u sebe i željnih priznanja okoline zbog onog što nijesu i ne treba da budu.

Jer smo mi previše zauzeti kupovinom drugog auta, trećeg telefona ili sedmog odijela.

Društvo u kojem ne postoji sistem podrške zajednice i podrške zajednici nas pretvara u čopor vukova u kojem će se svako boriti za sebe, dok ćemo na kraju svi doživjeti poraz od kojeg se nećemo oporaviti. Barem ne u jednoj generaciji. Prve efekte takvog odrastanja vidimo na našim ulicama. Brutalnost i bezobzirnost u ponašanju postaju obrazac u kojem uvijek postoji jači i slabiji. Taj obrazac na površinu izbača one najbezobzirnije i najgore među nama, kao nikad do sad. Obrazac u kojem je uspješan neko ko se “snašao” a ne neko ko je zaslužio će dovesti do toga da naši mladi na jedinstvenom tržištu rada u EU sutra ne vrijede ništa. Ukoliko nešto ne promijenimo u sistemu obrazovanja, nagrađivanja najboljih, izgradnje svijesti o zajedništvu i želje da se radi u korist opšteg dobra (barem u pauzi rada za sopstveno) može nas ponovo vratiti u red nacija od kojih neko nešto i može naučiti, koje će opet imati i Njegoša i Nagiba Sinanovića i Sima Miloševića i Dada Đurića. Bez osjećaja za opšte dobro će ljudi poput njih biti samo slučajni izuzetak koji će svoju sreću najčešće tražiti van Crne Gore.

ANA RADUSINOVIĆ

Portparolka, Ministarstvo pravde
ana.barada@mpa.gov.me

„...Kroz igru riječi, a riječi su djela...”

Stijene

Da li su djela glasnija od riječi

Najglasnije su riječi o djelima, glasio bi lakonski odgovor na pitanje iz naslova. To govori iskustvo s ove strane vijesti, gdje službenici za odnose s javnošću kreiraju riječ o djelu svojih institucija. O značaju njihovog poziva, iako ekstremna u mogućim posljedicama, govori i misao Džejmisa Medisona o demokratiji: „Vlast naroda, bez informisanja naroda, odnosno bez sredstava pomoću kojih se može informisati, samo je prolog fars i tragediji, ili možda obijema“.

Službenici, tj. namještenici zaduženi za odnose s javnošću, osnovna su veza između građana i njihove demokratske države, u kojoj se poštuje pravo javnosti pravo da zna. U tom dvosmjernom odnosu, portparoli su dvostruki prenosioci informacija. Oni su novinari koji kreiraju vijest za medije i građane: za prve koliko je moguće „novinarskije“ da bi im olakšao posao, a za potonje koliko je moguće vjerodostojnije, jer su krajnji korisnici informacije. U suprotnom smjeru, portparoli su analitičari koji svojim institucijama obezbjeđuju „povratnu informaciju“ o učinkovitosti politike odnosa s javnošću, u cilju njenog stalnog unaprjeđenja.

Teorija kaže da se ne može govoriti o odnosima sa javnošću bilo kojeg subjekta ako se ne definiše, prije svega, koje su to javnosti koje nas se tiču ili, kako se to već odomaćeno kaže, koja nam je ciljna publika/grupa ili „target audience“. Ciljna publika državne institucije su svi: i stručnjaci i laici, i muškarci i žene, i stari i mladi, i većine i manjine. Glavni cilj je imati i održati obaviješteno građanstvo, a posrednik u tom procesu jesu mediji u širem smislu. Donosite novi zakon, preuzimate nove ingerencije, uvodite nove pravne institute, ugodili ste visokog stranog zvaničnika, potpisali važan međunarodni sporazum ...dakle - imate vijest. I nema sumnje: od kvaliteta rada portparola zavisi kvalitet informisanosti građana.

Međutim, u ovoj hipotezi postoji posredujuća varijabla, a to su mediji. Kako plasirati tu vijest i tačno i ažurno informisati građanstvo o politikama koje vaša institucija sprovodi i kako se izboriti da vijest dobije pažnju koju smatrate da zaslužuje? To je najveći izazov za portparole. Iako je internet stranica institucije par excellence medij, a saopštenje koje priprema portparol vijest, učinkovitost odnosa s javnostima u najvećem zavisi od medija. Oni su partneri institucija, ali katkada mogu biti i prepreka u informisanju javnosti. Nerijetko se dešava da

medij može da ocijeni da ponuđene informacije nemaju vrijednost vijesti ili su često pretrpani drugim vijestima, pa propuste da primijete saopštenje za javnost državne institucije. (Takođe, kao po pravilu, oskudica medijske pažnje dešava se onda kada je državna institucija najmanje želi.)

Da biste se izborili da vaša vijest osvoji prostor u mediju u odnosu na sve svježije, novije, zanimljivije, spektakularnije pa i bizarnije informacije, odnos sa novinarima morate graditi na čvrstim etičkim i profesionalnim principima zasnovanim na uzajamnom povjerenju, obostranom poštovanju rokova, međusobnom razumjevanju složenosti oba posla i održavanjem zavisnog i korisnog odnosa, ponekad kao protivnici, a ponekad i kao kolege koji sarađuju u zajedničkom interesu.

Zato portparoli svakodnevno prolaze između Scile - „Zašto novine sve pretvaraju u senzaciju“, „Pogrešno su prenijeli“, „Izvukli su priču iz konteksta“ - i Haribde - „Niste nam omogućili pravog sagovornika“, „Ministarstvo pravde nije odgovorilo“, „Opet ste probili rokove“ - trudeći se da, u granicama mogućeg, budu što otvoreniji, proaktivniji, efikasniji i efektivniji u odnosima s medijima i javnostima uopšte.

I je li na kraju jasna i glasna riječ glasnija od djela ili su, makar, jednako snažni ako se sjetimo da i „riječi su djela“. Djela portparola.

NEVENKA ČIROVIĆ

Novinarka RTCG
nela.b@t-com.me

Mediji pod i van kontrole

Vjerodostojnost informacije u Crnoj Gori ozbiljno je ugrožena, pa je stoga temeljna reforma medija neminovna. Mora se razgraničiti šta je sloboda govora a šta njena flagrantna zloupotreba. Javni interes ne smije biti predmet manipulacije, tako da senzaciju mora zamijeniti istina, provjerljiva i dokaziva. U takvom bi se sistemu lako odolijevalo pritiscima bilo koje vrste, a neki mediji bi se ili ugasi, ili završili na margini, gdje im je oduvijek i mjesto. Senzacionalističkim izvještavanjem i klevetanjem mediji krše i etički kodeks i Zakon o medijima što za posledicu daje društvu sa sve ugroženijim moralnim normama. Malo li je?

Dekriminalizacijom klevete, koja je briselska preporuka i glasan zahtjev dijela domaćih medija i civilnog sektora, ništa nismo riješili, niti smo bili u stanju da formiramo jedinstveno Samoregulatorno tijelo, već smo ga umnožili. Kako vrijeme odmiče bivamo sve gorim, i zato se i dogodio "Informer" koji može značiti samo početak kraja novinarstva u Crnoj Gori.

I protivnici i zagovornici klevete su i dalje na istim pozicijama a i jedni i drugi tvrde da im je vrijeme potvrdilo stavove. Izvještaji Evropske komisije i zvanični međunarodni stavovi takođe ne kriju zabrinutost stanjem u medijima. Sve navedeno upućuje da je hitna reakcija neophodna. U cijelom ovom haosu raspolućenosti novinarske scene, živimo u društvu u kome su mnogi sebe proglasili vrhovnim vladarima istine, društvu u kome neistomišljenici skoro da ne biraju sredstva razračunavanja. U takvom društvu i

Mnogo se šta skrilo iza "evropskih integracija, preporuka Brisela, poglavlja 23 i 24".

takvim okolnostima, nastao je jedan čitav brisani prostor, koji su namjerili da zauzmu političari. Pozivajući se na "Informer" počeli su da pljušte predlozi za izmjenu zakona. I to: da se vrati kleveta kao krivično djelo ili da se rigidno izmijeni Zakon o medijima. Ovo prvo nije odobreno, ali je zato ostao Zakon o medijima, pa će i opstati ukoliko ostane ovakvo političko raspoloženje. Novinari su došli u situaciju da ih političari kritikuju kako su zloupotrijebili slobodu te kako je oni moraju braniti od nas. Apsurd. To ne znači da treba pristati na uvođenje cenzure na velika vrata nacionalne Skupštine, na zamjenu teza ili na pokušaj zaobilaženja međunarodnih činilaca.

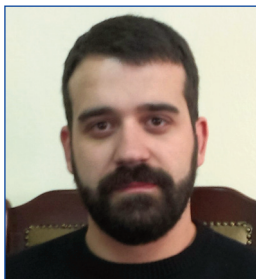
Cenzura se zasniva na uslovu – omogućavanje zakona državnom tužilaštvu da traži zabranu medija na osnovu sadržaja koji će prijaviti neko kome se taj isti sadržaj ne sviđa.

Zamjena teza je kada prećutate kršenje zakona, ljudskih prava, stigmatizaciju, kršenja novinarskog kodeksa i moralnih načela nekim medijima, samo zato što se plašite da istim tim medijima ne dođete pod udar. Onda samo na primjeru jednog, navodno, sve to štitite.

Zaobilaženje međunarodnih činilaca je težnja da bez njihovog stava proturite u zakon ono što vama odgovara. Kada je kleveta bila glavna tema, zdušno se galamilo da čuju i Strazbur i Vašington i Brisel. I konačno se uspjelo u tome da se praksa Suda za ljudska prava primjenjuje u slučajevima medija. Međutim, danas vlada muk. Ne progovara se i ne traži zaštita, a centri moći ne odgovaraju.

Upravo se na primjeru medija pokazuje da standardi i dvostruki arsini ne idu zajedno.

MILIVOJE KRIVOKAPIĆ

Savjetnik u Udruženju sudija Crne Gore
milivoje.krivokapic@gmail.com

Sudovi i mediji – saradnici ili protivnici

Međusobni odnos sudova i medija je tema koja ne gubi na aktuelnosti. Skoro da nema države, nezavisno od njene razvijenosti, u kojoj je odnos sudstva i medija u idealnom balansu, u kojoj je taj odnos lišen polemika, konfrontacija, pa i otvorenih sukoba. Izuzetak nije ni naša zemlja, u kojoj se odnos sudstva i medija češće ogleda u suparništvu nego u savezništву. Ovakvo stanje nanosi ozbiljnu štetu kako medijima tako i institucijama sudstva, mada to na prvi pogled nije uočljivo. Pojedina sukobljavanja sudske vlasti i medija mogu imati dugoročne negativne posledice po njih same, a i po ukupnu javnost, te stoga ovaj odnos mora biti detaljnije sagledavan, a samim tim i unapređivan.

Odnos sudova i medija ne smije biti posmatran isključivo kroz izvještavanje medija o sudskim postupcima. Njihov odnos je mnogo dublji i složeniji od toga. Kao jedni od ključnih stubova svakog modernog društva, sudovi i mediji dijele mnogo toga zajedničkog, iako realna slika o njihovom odnosu ne odaje takav utisak. Pored toga što sudijski i novinarski poziv počivaju na identičnim etičkim i profesionalnim načelima, sudovi i mediji po prirodi njihovog posla dijele „istu stranu“ u borbi protiv korupcije, zloupotreba i kriminala uopšte. Međutim, ovo posljednje skoro da nije vidljivo u današnje vrijeme. Razlog tome treba tražiti sa jedne strane u neadekvatnoj ili nedovoljnoj edukaciji novinara koji izvještavaju o radu sudova, u političkim interesima glavnih urednika i vlasnika medijskih kuća, postizanju aktuelnosti vijesti, a sa druge strane nedovoljnom kapacitetu sudova za odnose sa javnošću,

Neophodna je bolja saradnja

Nesumnjivo je da i jedna i druga strana pokazuju interesovanje za boljom saradnjom. Sudovi upravo kroz javnost rada štite svoju nezavisnost i autoritet, stoga im je u interesu da pruže što više informacija o svom radu, ipak poštujući ograničenja javnosti propisana Ustavom i zakonima. Mediji od otvorenih sudova mogu imati samo korist, jer bi na taj način lako i blagovremeno dolazili do ključnih informacija o funkcionisanju sudova i izbjegli neprovjerenost i netačnost informacija.

još uvijek aktuelnom usvajanju standarda transparentnosti i otporu prema medijima zbog ranijih loših iskustava. Lako je uočiti da su međusobni problemi sudova i medija duboko ukorijenjeni u njihovom odnosu, ali, sudeći po praksama iz različitih zemalja, nijesu neotklonjivi.

Kada se govori o odnosu sudske vlasti i medijske profesije, neizostavno je pomenuti problem vršenja pritiska na sudove od strane medija. Ovi pritisci mogu biti direktnog ili indirektnog karaktera, često bez realnog osnova, pa najčešće rezultiraju negativnim prikazom sudstva u javnosti, što za dalju posledicu ima povećanje nepovjerenja građana u sudstvo. Od neosnovanih pritiska na rad sudova teško da se može ubirati značajan benefit, pa ovo više predstavlja negativnu praksu nego pozitivan pomak. Namjerno je pomenuto ovo posljednje, jer nije nužno da pritisak na sudove bude negativan ili da proizvodi takvu posledicu. Naprotiv, praksa poznaje i pozitivne uticaje na sudove od strane medija, koji se ogleda u rješavanju važnog problema od strane sudova ili unapređenju njihovog rada, a koji su posledica medijske aktivnosti.

Odnos sudstva i medija u našoj zemlji je prilično negativno obojen, i od njih samih i od strane javnosti. Pored toga, izvještaji i analize međunarodnih organizacija pokazuju da i sudstvo i mediji moraju raditi na svojem razvoju, a to bi slijedom razvoja uticalo i na poboljšanje njihovih međusobnih relacija.

ZORAN VUJIČIĆ

Koordinator programa vladavina prava u Građanskoj alijansi i član Etičkog odbora Policije
 zoran@gamn.org

Sudovima se manje vjeruje

Građanska alijansa je u saradnji sa Udruženjem sudija Crne Gore drugu godinu za redom vršila istraživanje javnog mnjenja i sudija o stanju u sudstvu. Izvještaj je dio aktivnosti koji je predviđen Akcionim planom za poglavlje 23. pravosuđe i temeljna prava u dijelu jačanje nezavisnosti pravosuđa (tačka 1.1.5.6) i koji se sprovodi u kontinuitetu. Istraživanje se zasnivalo na nekoliko ključnih ciljeva a to su: mjerenje stavova o stanju u sudstvu, mjerenje efikasnosti sudskog postupka sa više aspekata, mjere za vraćanje povjerenja u sudstvo, mjerenje problema u sudstvu po određenim indikatorima, mjerenje stepena informisanosti o pravima u toku postupka pred sudom.

Generalna ocjena istraživanja je da je manje povjerenja u sudstvo u odnosu na prošlogodišnje istraživanje kako sa aspekta građana tako i sudija. Veliki je jaz između stavova građana i sudija o stanju u sudstvu. Sudije na pitanje o generalnom stavu o sudstvu afirmativno odgovaraju u 85% slučajeva. Na direktno pitanje, 46,3% sudija smatra da javnost ima povjerenje u sudstvo. Na još direktnije pitanje kakvi su stavovi stranaka o radu suda 44,3% sudija smatra da su dobri. Skoro polovina građana ima negativan stav o sudstvu. Ono što još više brine je da građani smatraju u skoro 48% da sudije nikada ili skoro nikada ne sude po zakonu. Čak broj onih koji smatraju da sude po zakonu u odnosu na prošlogodišnje istraživanje je opao sa 46,1% na 39,5%. Po mišljenju građana ključni razlozi za ovakvo stanje su politika, prijateljstva, mito i korupcija. Jedan od mogućih razloga za ovakvo stanje leži u činjenici da građani u velikoj mjeri vjeruju medijima i kako oni izvještavaju o sudstvu. Iako se smanjio procenat građana koji u velikoj mjeri zasnivaju stav o sudstvu na osnovu onoga što pročitaju ili čuju u medijima (sa 44,1% na 38,5%) povećao se broj onih koji svoj stav u skoro 50% slučajeva formiraju na osnovu mišljenja ljudi kojima vjeruju a među njima takođe ima određen procenat koji formiraju svoj stav putem medija. Drugi razlog leži u činjenici da građani a naročito oni koji su imali iskustvo sa sudom mišljenje o toj instituciji u najvećoj mjeri zasnivaju u odnosu na to da li su u postupku pred sudom dobili ili izgubili.

Konstantno je nezadovoljstvo sudija postojećom

infrastrukturom sa aspekta potreba suda i stranaka. Kao glavne nedostatke u komunikaciji unutar suda sudije prepoznaju sporost i česte prekide rada interneta, zastarelost sredstava komunikacije a i zbog čega dolazi često do kvarova.

Zabrinjava činjenica da je i prethodno i ovo istraživanje pokazalo da sudije u velikom broju (48%) ukazuju na problem manjka vještaka iz pojedinih oblasti pa to direktno utiče na kvalitet i efikasnost postupka. Sudije u kontinuitetu ukazuju da Pošta i poštanske usluge i Uprava za nekretnine moraju poboljšati svoj rad jer direktno utiče na efikasnost funkcionalnog dijela suđenja.

Samo 6,8 odsto sudija smatra da mediji izvještavaju objektivno i zadovoljavajuće.

Stroga rigidna pravila ili neki drugi razlog ali skoro 20% sudija nije upoznat sa opštim stavovima stranaka o radu suda.

Ove godine ne možemo govoriti o percepciji građana o stanju u sudstvu jer 68% anketiranih je imalo iskustvo u predhodne dvije godine sa sudovima ali smo u velikoj mjeri ostali bez odgovora na konkretna pitanja u vezi sa suđenjima (u kom svojstvu su bili na suđenju, da li su imali uvid u dokumentaciju, efikasnost suda, ishod na konkretnom suđenju). Ovo ukazuje na prisustvo eventualnog straha kod anketiranih iako je ukazano da je anketa potpuno anonimna.

Ukidanje presuda u najznačajnijim predmetima pred instanciono višim sudovima, neusaglašena sudska praksa, odsustvo vertikalne komunikacije sa jedne strane i kritički odnos medija, nepoznavanje procesnih pravila sa druge strane su jednim dijelom uticali da ove godine nepovjerenje i pesimizam budu glavne odlike rezultata ovog istraživanja. Agresivnija PR-kampanja sudova, više informacija o radu sudova u javnosti, izrada, striktno poštovanje kodeksa i poštovanje načela profesionalnog i nezavisnog postupanja i ponašanja medija su za sudije način kako se jača povjerenje građana u sudski sistem. Rezultati istraživanja pokazuju da se hitno mora preći sa riječi na djela.

JASNA SEKULOVIĆ
Projekt menadžer, GIZ ORF EE
jasna.sekulovic@giz.de

Svijest o održivom korišćenju energije ujedinila region

Jedan od deklarativnih ciljeva Evropske Unije u oblasti energetske efikasnosti je smanjenje potrošnje energije od 20 odsto do 2020. god. Članice EU dostizanje ovog cilja namjeravaju ostvariti implementacijom obavezujućih direktiva u ovoj oblasti. S obzirom na to da su sve države Jugoistočne Evrope potpisnice Sporazuma o osnivanju Energetske zajednice, stupanjem na snagu tog Sporazuma u julu 2006, ovaj cilj na neki način postaje i nacionalni cilj svake od zemalja našeg regiona. Upravo ovim Sporazumom smo preuzeli obavezu transpozicije direktiva i politika EU koje se tiču kompletnog energetskog sektora u nacionalnu legislativu. Da bi ovaj cilj postao dostižan jednako je važno uspostaviti odgovarajuće reforme, kao i uključiti sve bitne predstavnike različitih sektora društva kojih se zakoni i planovi u oblasti održivog korišćenja energije tiču. Ipak, komunikacija i koordinacija između sektora po ovom pitanju je nešto na čemu je potrebno dodatno raditi i nešto što ne dolazi samo od sebe.

Zato je krajem 2010. godine pokrenuta regionalna inicijativa "Javni dijalog o održivom korišćenju energije u Jugoistočnoj Evropi" uz podršku Njemačkog društva za međunarodnu saradnju (GIZ) preko svog Otvorenog regionalnog fonda za Jugoistočnu Evropu za energetske efikasnosti (ORF EE), koji finansira njemačko Savezno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ). Članovi Mreže škola političkih studija iz svih sedam zemalja regiona u Jugoistočnoj Evropi, su partneri GIZ-a i pokretači ove Inicijative.

Cilj Inicijative je uspostavljanje javnog dijaloga na temu održivog korišćenja energije između članova parlamenta, vladinih institucija, nevladinih organizacija, biznis-sektora, predstavnika lokalnog nivoa i medija, kako bi se povećala spremnost društva, odnosno ojačala politička volja za sprovođenjem reformi u ovoj oblasti, što u krajnjoj liniji znači stvaranja ambijenta za bolje sprovođenje zakona o energetske efikasnosti. U ovim procesima Škole političkih studija preuzimaju posredničku ulogu, jer su tokom svog dugogodišnjeg rada stvorile široku mrežu alumnista.

U Crnoj Gori GIZ-ov partner na projektu je Škola demokratskog rukovođenja, koja se u regionalnim uslovima pokazala kao jedan od predvodnika u ovom procesu. Naime, najprije je u Crnoj Gori održano prvo u regionu parlamentarno konsultativno saslušanje na temu sprovođenja Zakona o energetske efikasnosti. Ovo saslušanje održano u aprilu 2012.god. je bilo rezultat prethodnog rada sa različitim sektorima društva, pa je pokazana spremnost i parlamentarnog Odbora za ekonomiju, budžet i finansije i Ministarstva ekonomije sa tadašnjim Sektorom, sada već Direktoratom za energetske efikasnost, da se održi ovakvo saslušanje, bio logičan slijed događaja.

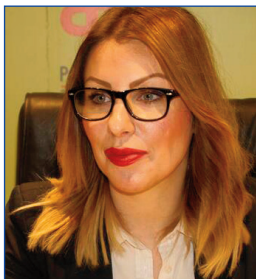
Nakon ovog saslušanja uslijedila su slična saslušanja i u ostalim zemljama regiona, a onda u martu 2014. i drugo u Crnoj Gori, kada je tema bila Nacrt novog zakona u ovoj oblasti, koji je prije nekoliko nedjelja i usvojen u crnogorskom Parlamentu.

Osim što je Škola demokratskog rukovođenja bila pokretač organizacije parlamentarnih saslušanja u regionu, ona je ujedno bila prva organizacija koja je ikada organizovala studijsko putovanje parlamentaraca u Sekretarijat Energetske zajednice u Beču, što je bilo okidač za mnoge kasnije aktivnosti Energetske zajednice usmjerene prema parlamentarcima, kao i za uspostavljanje njene tješnje saradnje sa parlamentarnim odborima iz regiona.

Inicirani procesi javnog dijaloga predstavljaju dobar početak i zahtijevaju dalju podršku, pa će tako GIZ u sljedećoj fazi projekta imati fokus na jačanju započetih parlamentarnih saslušanja, kao i jačanju uloge NVO sektora u parlamentarnim procesima.

Više informacija o Inicijativi možete naći na www.publicdialogue-energy.com

MARIJA VUKSANOVIĆ

Projekt menadžer CEDEM

marija.vuksanovic@cedem.me

Crna Gora mora stvoriti održive mehanizme za prihvatanje azilanata

Crna Gora se tokom proteklih decenija suočila sa masovnim prilivom izbjeglica i raseljenih lica sa prostora bivše Jugoslavije. Iako je značajan broj tih lica formalno integrisan u crnogorsko društvo sticanjem državljanstva, mnogi od njih tek treba da riješe problem zapošljavanja i stanovanja. Sa druge strane, Crna Gora se posljednjih godina suočava sa još jednim fenomenom – mješovitim migracijama. Efikasna zaštita mješovite migratorne grupe koju čine iregularni migranti i tražioci azila zahtijeva uspostavljanje složenog sistema pravne pomoći, socijalne podrške i integracije koji je nezamisliv bez pravičnih azilnih procedura i djelotvorne koordinacije državnih aktera i civilnog društva. Osim toga, izazovi mješovitih migracija zahtijevaju zajedničke napore svih zemalja regiona koje treba da omogućе odgovarajuću identifikaciju i zaštitu prava lica koja pripadaju mješovitim migracionim grupama. Tim prije jer je kroz tzv. Balkansku rutu koja ide od Turske, Grčke, Makedonije, Srbije i Crne Gore ka EU, prema najnovijem izvještaju FRONTEX-a (Evropska agencija za upravljanje operativnom saradnjom na vanjskim granicama država članica EU) prošlo više od 17.000 iregularnih migranata. Da mnogi migranti vide EU kao „obećanu zemlju“ pokazuju i podaci EUROSTAT-a prema kojima je na nivou EU u prvom kvartalu ove godine registrovano 110.000 zahtjeva za azil, 30 odsto više nego u 2013-oj.

I Crna Gora bilježi porast broja podnijetih zahtjeva za azil. Prošle godine je azil zatražilo 3.500 stranaca, više nego u svim ostalim zemljama regiona zajedno. U 2014. je zaključno sa novembrom, podnijeto 2042 zahtjeva za

azil. Međutim, procenat priznavanja izbjegličkog statusa, odnosno dodjeljivanja dodatne zaštite, u odnosu na ukupan broj podnijetih azilnih zahtjeva, je izuzetno mali (u ovoj godini odobrena su samo dva statusa izbjeglica i dvije dodatne zaštite). Odsustvo mogućnosti sudske kontrole zakonitosti konačnih odluka, poteškoće u utvrđivanju identiteta i porijekla tražilaca azila, te nedostatak prevodilačkih usluga u značajnoj mjeri utiču na pravičnost azilne procedure. Mnogo veći problem, međutim, predstavljaju uslovi prihvata i zbrinjavanja tražilaca azila, posebno onih koji uživaju posebnu zaštitu – poslovno nesposobnih lica, maloljetnih lica bez pratnje, trudnica, osoba s invaliditetom – kao i nedostatak programa integracije u lokalnu sredinu. Pojedina prava koja su garantovana zakonom, kao što su pravo na socijalnu zaštitu i obrazovanje, praktično su nedostupna tražiocima azila.

Sa druge strane, Crna Gora je kao dio Bijelog Šengena i zemlja kandidat za članstvo u EU preuzela obavezu da razvije i implementira politike usmjerene na donošenje prava i obaveza stranih rezidenata koja se mogu uporediti sa pravima i obavezama njenih građana, kao i da omogući adekvatan prihvatanje i tretman lica koja uživaju međunarodnu zaštitu. Kako bi ispunila ove obaveze, Crna Gora mora stvoriti održive mehanizme za prihvatanje azilanata i rešavanje njihovih jedinstvenih potreba i raditi na razvijanju djelotvorne integracije lica sa priznatim azilantskim statusom, prevashodno kroz organizovano učenje jezika i pristup obrazovanju, tržištu rada, zdravstvenim uslugama i stanovanju.

Novi zakon stupa na snagu 2016.

Donošenje novog Zakona o azilu koji treba da stupi na snagu 2016. godine, predstavlja važan korak na tom putu i priliku da se kroz snažnije uključivanje civilnog društva „pomire“ suprotstavljena mišljenja o sistemu azila između države i onih koji svoje djelovanje prije svega dovedu u vezu sa očuvanjem prava tražilaca azila.

VIJESTI IZ ŠDR

Polaznici i alumnisti ŠDR-a na Svjetskom Forumu Demokratije 2014

Polaznici i alumnisti Škole demokratskog rukovođenja učestvovali su i ove godine na Svjetskom forumu demokratije 2014. koji se od 3. do 5. novembra održao u Strazburu. Svjetski forum demokratije organizovao je Savjet Evrope na temu "Od učešća do uticaja. Da li mladi mogu revitalizovati demokratiju?". Cilj organizatora bio je da istaknu kako su u tranzicionim demokratijama, upravo mladi ljudi na čelu pokreta protiv korupcije i izbornih malverzacija ali i da su veoma često marginalizovani tokom procesa demokratske konsolidacije. Osim eksperata koji su učestvovali na simpozijumu sa liderima evropskih institucija, parlamentarcima na evropskom i nacionalnom nivou, Forumu su prisustvovali i predstavnici škola političkih studija Savjeta Evrope među kojima i predstavnici crnogorske Škole demokratskog rukovođenja. Crnogorsku grupu, njih 20, činili su predstavnici parlamentarnih političkih partija, civilnog sektora i medija. Diplome polaznicima SFD 2014 uručio je Thorbjorn Jagland, generalni sekretar Savjeta Evrope.

Završen program za polaznike XIII generacije ŠDR-a

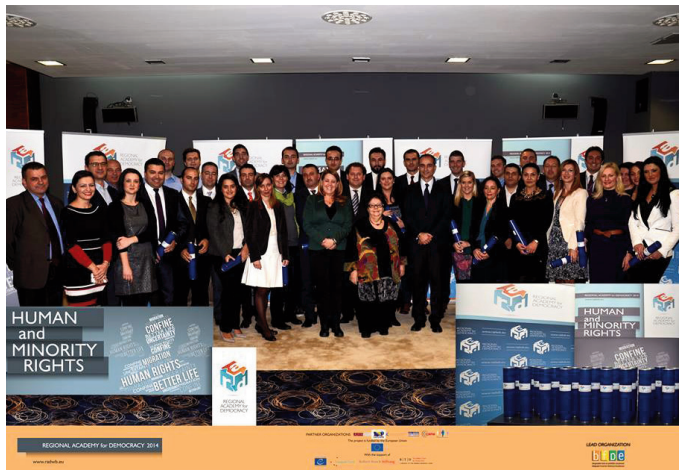
U periodu od 19. do 21. decembra, u hotelu „Maestral“ u Miločeru održao se četvrti i završni seminar za polaznike XIII generacije Škole demokratskog rukovođenja. Seminar je bio posvećen temi „Vladavina prava u Crnoj Gori“. Tokom seminara polaznici ŠDR-a posjetili su subjekte nadležne za sprovođenje vladavine prava u Crnoj Gori: Ministarstvo pravde, Vrhovni sud kao i Upravu policije. Članica Akademskog savjeta ŠDR-a dr Olivera Komar uručila je diplome o uspješno završenom programu Škole polaznicima XIII generacije. Ova generacija ŠDR-a okupila je 24 predstavnika parlamentarnih političkih partija, medija, državne uprave, sindikata i NVO-a u Crnoj Gori a moduli, organizovani za njih, su posvećeni različitim aspektima procesa evropskih integracija. Program Škole u ovoj godini biće posvećen radu sa alumnistima.

VIJESTI IZ ŠDR

III godina Regionalne Akademije za Demokratiju

Regionalna akademija za demokratiju (RAD) je inicijativa Mreže škola političkih studija Savjeta Evrope koje djeluju u okviru Zapadnog Balkana sa ciljem da doprinesu izgradnji nove političke kulture i nove političke elite regiona. Sredinom novembra u Sarajevu se završio program Regionalne akademije za demokratiju 2014 (RAD 2014). Tema RAD-a 2014 bila su ljudska i manjinska prava a poslednji modul bio je posvećen temi „U susret jednakom učešću žena: Ravnopravnost polova u regionu“. Polaznicima RAD-a 2014, na svečanoj ceremoniji, diplome je uručio italijanski ambasador u BiH Nj.E. Ruggero Corias. Regionalna Akademija za Demokratiju 2015 (www.radwb.eu) biće posvećena temi "Izgradnja demokratskih institucija".

Jačanje uloge NVO-a u oblasti EE i klimatskih promjena

Predstavnici sedam Škola političkih studija iz regiona, GIZ-ovog Otvorenog regionalnog fonda za energetska efikasnost i Federalne njemačke fondacije za životnu sredinu potpisali su u decembru u Sarajevu Memorandum o razumijevanju. Potpisivanjem ovog dokumenta zvanično je počela treća faza projekta "Javni dijalog o održivom korišćenju energije i energetske efikasnosti". U narednom periodu Škola demokratskog rukovođenja će sprovoditi niz aktivnosti u cilju jačanja uloge civilnog sektora za vođenje adekvatnog dijaloga na temu EE i klimatskih promjena. Ujedno fokus će biti na praćenju rada nadležnih institucija i implementaciji zakonske regulative koja tretira ovu oblast. ŠDR će u saradnji sa Skupštinom Crne Gore inicirati i organizovanje parlamentarnog konsultativnog saslušanja na temu primjene zakonske regulative a kako bi i poslanici i šira javnost dobili neophodne informacije o stanju u oblasti EE i klimatskih promjena.

